

One size does not fit all: Informeel en formeel activiteiten die bijdragen aan de professionele ontwikkeling van mbo-docenten

Open Universiteit

Introductie

In het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) spelen docenten een sleutelrol in het meebewegen met een steeds veranderende omgeving. Zij moeten zich professioneel blijven ontwikkelen om bij te dragen aan goed onderwijs. In het onderzoek naar docentprofessionalisering blijft het mbo nog onderbelicht (Dymock & Tyler, 2018). De diversiteit in docentachtergronden, docentrollen, de noodzakelijke verbinding met het beroepenveld en dynamiek van een multidisciplinair team (De Bruijn, 2012) maken dat inzichten uit onderzoek in de po- en vo-context niet zomaar toepasbaar zijn op het mbo.

Dit onderzoek richt zich op het in beeld brengen van een mbo-specifieke typologie van formele en informele activiteiten die volgens docenten zelf bijdragen aan hun professionele ontwikkeling.

Onderzoeksvraag

Welke activiteiten ondernemen ervaren mbo-docenten om zich professioneel te ontwikkelen?

Theoretisch kader

- Professionele ontwikkeling van docenten is gesitueerd in de dagelijkse praktijk (Evans, 2019). Het is een sociaal proces waarin docenten zich ontwikkelen door activiteiten uit te voeren die leiden tot een verandering in hun kennis, opvattingen en/of handelen (Hoekstra et al., 2009).
- Er is een breed palet van formele en informele activiteiten die bijdragen aan professionele ontwikkeling. Formele activiteiten zijn expliciet ontworpen, doelgerichte interventies, zoals cursussen, workshops en trainingen (Akiba, 2012). Informele activiteiten zijn spontaan en ongepland, vinden plaats binnen de dagelijkse werkcontext en kunnen zowel bewust als impliciet zijn (Evans, 2019).

Methode

Data-verzameling

Gedurende tweeënhalf jaar (2018-2020) hebben 26 docenten drie keer per jaar digitale *learner reports* bijgehouden. In deze *learner reports* beschreven zij activiteiten die volgens hen bijdragen aan professionele ontwikkeling.

Data-analyse

Om de activiteiten te analyseren is gebruik gemaakt van een analysekader gebaseerd op Kyndt et al. (2016) (informeel) en Akiba (2012) (formeel). Deze bestaande typering zijn in een iteratief proces aangepast om recht te doen aan de aard van het mbo. In het kader van het bewaken van de kwaliteit van analyses zijn stappen in het analyseproces binnen het onderzoeksteam besproken en is een deel van de activiteiten door twee onderzoekers gecodeerd tot er consensus was.

Referenties

Referenties kunnen worden worden opgevraagd bij de onderzoeker.

Contact Onderzoeker

Marjanne Hagedoorn
marjanne.hagedoorn@ou.nl

M. (Marjanne) Hagedoorn MSc¹⁻³

Dr. M. (Maaïke) Koopman¹⁻²

Dr. M. (Machiel) Bouwmans²

Prof. Dr. E. (Elly) de Bruijn¹⁻²

¹ Open Universiteit, Heerlen; ² Hogeschool Utrecht; ³ Landstede mbo, Zwolle;

Resultaten

Tabel 1. Frequenties van informele en formele activiteiten

	f	Type activiteit	f	Subtype
Informeel	292	Het primaire proces van lesgeven en coachen	82	(samen-) lesgeven en coachen, (samen-) beoordelen van studenten
		Interactie, discussie, samenwerking en delen met anderen	64	Samenwerken, feedback ontvangen
		Uitvoeren van taken, rollen en extra curriculaire activiteiten	53	Coördineren en organiseren, collega's coachen
		Consulteren van (offline/online) informatie bronnen	37	Lezen en bestuderen, onderzoeken
		Experimenteren en innoveren	33	Ontwerpen van een nieuw onderwijsprogramma, (digitaal) experimenteren van onderwijsactiviteiten
		Reflecteren en evalueren	23	Reviewen van het curriculum, collegiale consultatie ontvangen
Formeel	94	Professionaliseringsprogramma	58	Deelnemen aan een (online) leeractiviteit, deelnemen aan een (online) cursus
		Cursus voor een graad of studiepunten	18	Deelnemen aan een (master) opleiding
		Ontvangen van structurele coaching	11	Ontvangen van coaching, deelnemen aan peer-coaching
		Bijwonen van een conferentie	4	Bezoeken van een conferentie
		Deelnemen aan een formele samenwerking	2	Deelnemen aan een professionele leergemeenschap op school, deelnemen aan een docenten netwerk
Totaal	386		386	

Conclusie en discussie

- Het onderzoek laat zien dat docenten leren door een brede variatie van activiteiten, waarbij informele activiteiten een belangrijke rol spelen.
- Er zijn zes informele activiteiten en vijf formele activiteiten getypeerd (zie Tabel 1).
- De 26 docenten hebben in totaal 386 activiteiten beschreven, waarvan driekwart getypeerd is als informeel.
- De activiteiten hebben eigenschappen die specifiek zijn voor de context van docenten in het mbo:
  - Mbo-docenten ontwikkelen zich professioneel door het lesgeven, maar ook door coachen van studenten. Zij ontwikkelen zich samen met hun collega's, bijvoorbeeld middels *co-teaching* of *co-design*.
  - Studenten en professionals uit de beroepspraktijk zijn een belangrijke partner in hun ontwikkeling.
  - Daarnaast ontwikkelen mbo-docenten zich middels experimenteren en innoveren.
  - Het leren van mbo-docenten is gerelateerd aan de praktijk van het lesgeven, maar ook aan het samenwerken in teams en hun eigen persoonlijke ontwikkeling.

Implicaties voor de praktijk

- Schoolleiders en beleidsmakers: ben je bewust van formele- en informele professionalisering!
- De typologie kan gebruikt worden als reflectie op beleid en uitvoering van professionalisering binnen scholen en teams;
- Tip: Stimuleer (informele) professionalisering door docenten zo veel mogelijk te laten samenwerken, samen lesgeven, samen experimenteren en innoveren;
- Tip: gebruik de vragen in de *learner reports* om de dialoog te voeren over HOE docenten (willen) leren.

Het onderzoek is gepubliceerd in:

Hagedoorn, M., Koopman, M., Bouwmans, M. & de Bruijn, E. (2023). One size does not fit all – mapping informal and formal professional development activities of vocational teachers. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*. <https://doi.org/10.1080/13540602.2023.2276743>

SCAN ME